

1933 lipiec 5, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego społecznego Nr II.BA-1/33 Tjn. Naczelnika Wydziału II Oddziału Bezpieczeństwa Publicznego Zygmunta Szacherskiego w zastępstwie Komisarza Rządu w Gdyni Franciszka Sokoła za miesiąc czerwiec 1933 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 143-147.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Charakterystyczną cechą okresu sprawozdawczego jest zanik działalności wszystkich ugrupowań politycznych i społecznych. Bezpośrednim [powodem] tego zjawiska są ferie letnie oraz wyjazdy i brak czynności miejscowych działaczy polityczno-społecznych. Jednakowoż ostatnio, szczególnie wśród organizacji politycznych, zaznaczyła się dążność do ujęcia swojej działalności w ramy programowe i wypracowania planu działania na okres zimowy. Pierwszy krok w tym kierunku uczyniła miejscowa Rada Grodzka BBWR. Inne ugrupowania polityczne nie wykazały działalności zewnętrznej. Miejscowa prasa znaczne miejsce poświęciła sprawie odbywających się wyborów do Senatu Gdańskiego, „Święta Morza” oraz stosunkom gospodarczym miasta. Organizacje społeczne, poza omawianiem aktualnych spraw związkowych, nie wykazały [niczym] zainteresowania. W dniu 18 czerwca [br.] odbył się Zjazd Cechów Rzeźnickich z wojew[ództw]. Poznańskiego i Pomorskiego.

[II.] PRASA.

1) W ciągu miesiąca czerwca br. ukazało się na terenie nowe czasopismo kalendarzowe pt. „Gdynia i Wybrzeże”, zamienione z drugim numerem na „Bałtyk i Wybrzeże”. Jest to kalendarz tygodniowy, wydawany przez firmę „Polam” w Gdyni, redagowany przez redaktorów [Mieczysława] Mistata i [Kazimierza] Purwina. 2) W okresie sprawozdawczym ukazywać się przestało pismo „Zrzesz Kaszëbsko”. Wydawnictwo to zlikwidowało się na tut[ejszym]. terenie po wydaniu 16 numerów pisma. Według posiadanych wiadomości „Zrzesz Kaszëbsko” będzie się ukazywać w zmniejszonym nakładzie w Kartuzach. 3) Na terenie m. Gdyni zarządzono następujące zajęcia pism: „Zrzesz Kaszëbsko” nr 14 z datą 17 czerwca [19]33 [r.] postanowieniem Sądu Grodzkiego z 19 czerwca 1933 r., [„Zrzesz Kaszëbsko” nr 15 [z] 21 czerwca [19]33 [r.] postanowieniem]. Sądu Grodzkiego z 21 czerwca [19]33 r. [„Zrzesz Kaszëbsko” nr 16 [z] 24 czerwca [19]33 [r.]. 4) Z obiegu na tut[ejszym]. terenie wycofano następujące czasopisma: „Dobry Wieczór „Kurjer Czerwony” nr 125 z dn[ia]. 1 czerwca [19]33 [r.] w ilości 19 egz., „Słowo Pomorskie” nr 132 AB z datą 10 czerwca [19]33 [r.] w ilości 15 egz., „Polska Wolność” nr 20 z datą 11 czerwca [19]33 [r.] w ilości 12 egz., „Zrzesz Kaszëbsko” nr 14 z datą 17 czerwca [19]33 [r.] w ilości 125 egz., „Orędownik” wielkopolski nr 143 z datą 24 czerwca [19]33 [r.] w ilości 7 egz., „Kurjer Poznański” nr 289 z datą 27 czerwca [19]33 [r.] w ilości 20 egz. 5) Zmiany osobowe w składzie redakcji miały miejsce w następujących wydawnictwach: kierownictwo „Gazety Morskiej” po ustępującym red. [Wiktorze] Mielnikowie objął z dniem 9 czerwca br. red. Mikołaj Arciszewski. Współredaktorem „Expressu Ilustrowanego” w okresie sprawozdawczym został Mieczysław Sichrawa. W związku z likwidacją na tut[ejszym] terenie „Zrzeszy Kaszëbskiej” opuścił Gdynię redaktor Aleksander Labuda. Przybył natomiast do Gdyni red. Kazimierz Purwin, odpowiedzialny redaktor kalendarza tygodniowego „Bałtyk-Wybrzeże”. 6) Zmiana nakładu miała miejsce w „Dzienniku Gdynskim”, który rozpowszechniany [jest] w sezonie letnim również na Helu. Powiększył [on swój] nakład do ilości 1200 egzemplarzy. 7) Procesów prasowych w miesiącu sprawozdawczym nie było.

[III.] RUCH POLITYCZNY.

BBWR. W okresie sprawozdawczym dała się zauważyć na terenie Gdyni ożywiona akcja miejscowej Rady Grodzkiej BBWR. Rozpoczęto realizację z góry nakreślonego programu organizacyjnego oraz pracy propagandowej. W dniu 25 czerwca [19]33 r. odbyło się pierwsze zebranie Rady Grodzkiej, na którym dokonano wyborów i zatwierdzenia członków Rady Grodzkiej, sądu koleżeńskiego i przewodniczących poszczególnych sekcji. Do rady weszli: [Józef] Kawczyński, [Artur] Brief, [Włodzimierz] Prochaska, [Stanisław] Szponar, [Maksymilian] Berger, [Zygmunt] Szacherski, [Tadeusz] Piwowski, [Leon T.] Ordyniec, [Aleksander] Majewski i [Władysław]

Paszkiewicz. Posiedzenie oraz projekt prac poszczególnych sekcji odłożono do pierwszych dni lipca br.

Ponadto w dniu 8 czerwca br. urządzono pierwsze zebranie organizacyjne Legionu Młodych. Znaczne starania miejscowi działacze pro rządowi wykazali również w związku z organizacją tegorocznego „Święta Morza”.

Stronnictwo Narodowe działalności swojej nie przejawiało.

Towarzystwo Powstańców i Wojaków, będące ekspozyturą Stronnictwa Narodowego, odbyło jedno zebranie, na którym uchwaliło rezolucję protestującą przeciwko odmowie miejscowych władz administracyjnych na odbycie zjazdu.

ZMN. W okresie sprawozdawczym ZMN nie wykazał znacznej działalności. Odbyło się jedno zebranie w dniu 10 czerwca br., na którym odczytano referat na temat „Święta Morza”. Poruszono również kwestię przyjęcia delegatów ZMN z innych terenów Polski. Wybrano komitet, zadaniem którego było urządzenie przyjęcia przyjezdnym członkom, przygotowanie pokoi i wyżywienia.

NPR i ChD. [Sprawozdanie] negatywne.

PPS CKW. Z powodu okresu letniego oraz urlopów wypoczynkowych swoich działaczy nie wykazała działalności. Jedynie nieznacznie poruszana była sprawa [Edmunda] Guziałka, który w obecnym okresie został zwolniony z więzienia.

[IV.] POLSKIE ZWIĄZKI I ORGANIZACJE SPOŁECZNE.

W dniu 11 czerwca br. [na] Oksywiu odbyło się zebranie członków Towarzystwa Powstańców i Wojaków Oddział Gdynia. Obecnych było około 27 osób. Zebranie zagał Antoni Mazurowski, odczytując rozkazy i instrukcje dotyczące szkolenia członków. Wielką uwagę położył na sprawę uiszczania składek członkowskich. Odczytano jednocześnie rozkaz ks. [Józefa] Wryczy w sprawie zwalczania Związku Rezerwistów [RP]. Ponadto omawiano ostatnią decyzję Komisariatu Rządu [w Gdyni], zabraniającą urządzenia powiatowego zjazdu i pochodu. W tej sprawie postanowiono interweniować w Urzędzie Wojewódzkim [Pomorskim] w Toruniu.

Cechy Rzeźnicze. W dniu 18 czerwca br. odbyło się w Gdyni roczne walne zebranie delegatów Polskiego Związku Chrześcijańskiego Cechów Rzeźniczych i Wędliniarskich na wojew[ództwa]. Poznańskie i Pomorskie. Obecnych było około 200 osób. Odbył się pochód i nabożeństwo. Z kolei odbyły się przemówienia i referaty w sprawach zawodowych, a delegat z Chełmna, Jan Frąckowski, wygłosił referat [do]tyczący rozporządzenia o dozorcze nad mięsem i przetworami mięsnymi z 30 czerwca 1932 r., stwierdzając konieczność domagania się od władz zniesienia niektórych punktów tego rozporządzenia, m.in. zakazu trzymania w sklepach rzeźniczych i wędliniarskich mięsa mielonego. Sprawy podatkowe referował Piotr Wójcik z Poznania, kładąc nacisk na zmianę projektu scalonego podatku przemysłowego od zwierząt rzeźnych żywych, mięsa i przetworów mięsnych oraz zmianę projektu ustawy o Państw[owym]. Funduszu Weterynaryjnym, które to projekty - zdaniem mówcy - nie są dostosowane do potrzeb drobnego rzemiosła i stałyby się [jego] zgubą. Ostro krytykowano ustawę o rzeźniach z prawem wyłączności, referowaną przez Jana Węsierskiego z Brodnicy. [...] Kilku mówców [żało się na] [...] konkurencję istniejących bekoniarni, które są popierane przez sfery rządowe oraz [na] dokonywanie uboju bydła przez wojsko (dla własnych potrzeb), co jest zakazane przez M[inistra]. S[praw]. Wojsk[owych]. Przy omawianiu reformy prawa przemysłowego, przez Czesława Potockiego z Poznania, syndyk Izby Rzemieślniczej z Grudziądza Byszów, poddał krytyce projekt reorganizacji cechów rzemieślniczych, opracowany przez Izbę Rzemieślniczą w Poznaniu, w myśl którego powstałyby cechy trzech rodzajów, tj. wolne, przymusowe i uprzywilejowane i wchodziłyby w skład tzw. Związku Zrzeszeń Gospodarczych. Mówca stwierdził, iż projekt ten dąży do wzmocnienia karteli i trustów i do etatyzacji, a tym samym do pogrzebania drobnego rzemiosła. Po dyskusji, w sprawach powyższych, odczytano kilka rezolucji, [do]tyczących omówionych przedmiotów, które to rezolucje uchwalono przez aklamację. Po odczytaniu protokołu z Walnego Zgromadzenia Cechów w Ostrowie [Wielkopolskim] z dnia 19 czerwca 1932 r. oraz sprawozdania zarządu Związku, przedłożono budżet na rok 1934, który bez zmian został zatwierdzony.